موڳي قسمت

(غزل سنگرهہ)

سريچند ڏُبي ’جِگرِي‘

موڳي قسمت

(غزل سنگرهہ)

: شريچند ڏُبي "جگري"

: ڊسمبر ٢٠١٨

يون : ٥٠٠

ت : ٢٢٠.٠٠ (ٻہ سؤ ويهہ رپيا)

و : پهريون

حق واسطا ليکڪ جا

يس : ميرا پئليس، امبيڪا نگر، سڌ هنومان مندر جي سامهون،
ايس. ٽي. جي پٺيان، جهوناڳڙه-362002 (گجرات)
موبائيل : 9427974938

MOGI KISMAT...

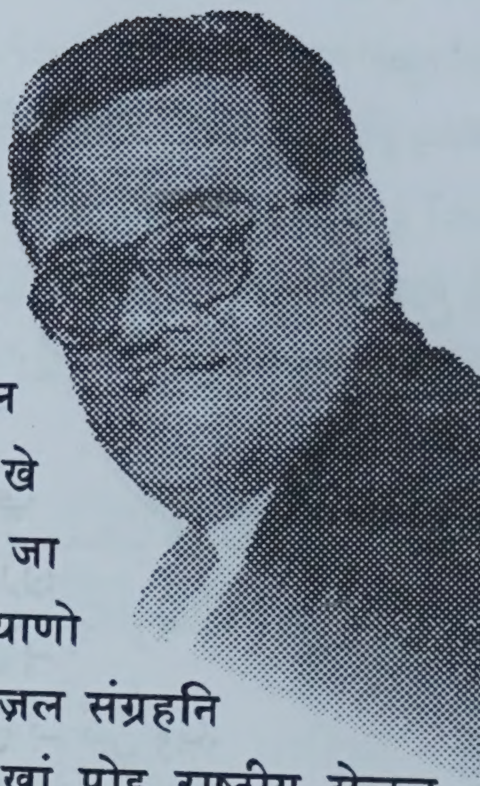
(Collection of Gazal's)

Writen by	:	**Shrichand Dubay "Jigri"**
Copy right	:	**Shrichand Dubay**
Year of publication	:	December 2018
Copy	:	500
Price	:	Rs. 220/-
Edition	:	1st (First)
DTP Type Setting	:	**Ahuja Graphic Service** A-Ward Main Road, Kubernagar, Ahmedabad-38230.
Printed at	:	**Darshan Printers** Bapunagar, Ahmedabad.

Writer & Publisher Address :
Mira Palace, Ambika Nagar, Opp. Siddh Hanuman Mandir,
B/h. S.T., Junagadh-362002. (Gujarat)
Mobile : 9427974938

(Published with Financial aid from
Gujarat Sindhi Sahitya Academy-Gandhinagar, Gujarat)

पंहिंजे तरफां...

प्रिय पाठको,

(१) ''खारो अमृत'' (ग़ज़ल संग्रह) ब॒ छापा, (२) ''आली काठी'' (ग़ज़ल संग्रह) ब॒ छापा ऐं (३) ''अलाए छा थींदो...'' (ग़ज़ल संग्रह) ब॒ छापा इन्हिन टिन्ही ग़ज़ल संग्रहनि खे बेहद सुठी कामियाबी मिली ऐं पाठकनि जा ख़त आया, साहित्यकारनि जे ख़तनि बि आजियाणो कयो, शायद इनकरे ई ब॒-ब॒ छापा टिन्ही ग़ज़ल संग्रहनि जा छपिया ऐं ख़लास बि थी विया. उन खां पोइ राष्ट्रीय सेन्ट्रल साहित्य अकादमी पारां डॉ. एन. गोपीअ जे तामल कविताउनि ज अनुवाद बि छपियो. उन खां अगु॒ में स्कूली जीवन में ''बहादुर राजकुमार ब॒ाल नावल ऐं कहाणियूं, ''प्यार जो पैग़ामु'' रोमांटिक नावल ऐं ''दोस हुजनि त अहिड़ा...'' चइन साथीयुनि जो गड॒यिल लिखियल (नावल) ख वठी अजु॒ ''मोग॒ी क़िस्मत'' ताईं पहुतो आहियां. उमेद त ज़रूर कामियाबि हासिल थींदी. अगु॒ में वांगुर पाठकनि खे पसंद ईंदो ऐं पंहिंजा बहितरी राया डीं॒दा, ज़िंदगीअ सां जदोजहद कंदे, आर्थिक मुश्किलातुनि जे विच साहित्य सर्जन कंदे, आर्थिक मुश्किलातुनि जे विच में साहित्य सर्जन करण अठकाठियो कमु आहे, शायद डु॒खीयुनि हालतुनि ऐं मुश्किलातुनि सबब ''मोग॒ी क़िस्मत'' जो सर्जन थियो आहे- पढ़ही फैसलो तव्हां पाण कंदा.

सिन्धी साहित्य लाइ अजु॒कल्ह जी हालतुनि वारे मुश्लि दौर में ''मोग॒ी क़िस्मत'' लिखी अथम शायद कामियाबी मिले.

जीवन जे आख़रीन दौर में याद कंदे याद अचे थो त सदाहयात श्री चैनलाल आहूजा (सुरेश, नरेश ऐं अमुल आहूजा जो पिता साहिब (काफी

پنهنجي طرفان...

پريه پاٺڪو،

”ڪارو امرت“ (غزل سنگره) ٻه ڇاپا،
”آلي ڪاني“ (غزل سنگره) ٻه ڇاپا ۽
”الائي ڇا ٿيندو...“ (غزل سنگره) ٻه ڇاپا
اِنهن ٽنهي غزل سنگرهن کي. بيحد سُٺي
ڪاميابي ملي ۽ پاٺڪن جا خط، ساهتيڪارن
جي خطن ٻه آجياڻو ڪيو. شايد اِنڪري ئي ٻه-
ٻه ڇاپا ٽنهي غزل سنگره جا ڇپيا ۽ خلاص ٻه ٿي ويا.

اُن ڪان پوءِ راشٽريه سينٽرل ساهتيه اڪادمي پاران ڊا. اين. گوپيءَ جي تامل ڪويتائن جو انواد وقت کي سُمهڻ نه ڏيندس... ٻه ڇپيو. اُن ڪان اڳه ۾ اِسڪولي جيون ۾ ”بهادر راجڪمار“ ٻال ناول ۽ ڪهاڻيون ”پيار جو پيغام“ رومانٽڪ ناول ۽ ”دوست هجن ته اهڙا“ ڇئن ساٿين جو گڏيل لکيل (ناول) ڪان وٺي اڄ ”موڳي قسمت“ تائين پهتو آهيان اُميد ته ضرور ڪاميابي حاصل ٿيندي. اڳ وانگر پاٺڪن کي پسند ايندو ۽ پنهنجا بهترين رايا ڏيندا. زندگيءَ سان جدوجهد ڪندي، آرٿڪ مشڪلاتن جي وچ ۾ ساهتيه سرجن ڪرڻ انڪانيو ڪم آهي، شايد ڏکين حالتن ۽ مشڪلاتن سبب ئي ”موڳي قسمت“ جو سرجن ٿيو آهي- پڙهي فيصلو توهان پاڻ ڪندا.

سنڌي ساهتيه لاءِ اجڪلهه جي حالتن واري مشڪل دؤر ۾ ”موڳي قسمت“ لکي اٿم شايد ڪاميابي ملي.

جيون جي آخرين دؤر ۾ ياد ڪندي ياد اچي ٿو ته سداحيات شري ڇئنلال آهوُجا (سريش، نريش ۽ امل جو پنا صاحب) ڪافي ننڍي عمر ۾

नंढी उमिर में संदसि झिरमिर ब॒ाराणी मैग़ज़नि याद अचे थी, अहिड़
तरह श्याम रामरखयाणी ऐं संदसि गुलसतान मैग़ज़नि (ब॒ाराणी)
खांपोइ श्री अजीत किशोर (पूना), हीर मैग़ज़नि, श्री किशोर पह
(उल्हासनगर), श्री दीपचंद्र ब॒ालाणी (एम. ए.), श्री भाउ प्रभदास ब्रह्मचा
फुलवाड़ी, आत्म दर्शन मैग़ेज़नि में रचनाऊँ छपे कंहिं न कंहिं नमू
हौसला अफ़ज़ाई कंदा रहंदा हुआ.

ऐं आख़िर में श्री अर्जुन हासिद, श्री वासदेव मोही ऐं मुंहिंजो चाचो श्
लछमण दुबे बहर वज़न जे ख़्याल खां कंहिं न कंहिं नमूने उत्साहित कं
रहिया आहिन. ख़्याल ऐं पुख़्ताई वग़ैरह.

श्री हासिद साहिब ऐं मोही साहिब त पंहिंजो क़ीमती वक़्त कढी टपा
रस्ते बहर वज़न, छंद मात्राऊँ वग़ैरह सेखारींदा आहिन, उन्हिन जी बदौल
अजु॒ मां "मोगी॒ क़िस्मत" ताईं पहुतो आहियां.

ऐं आख़िर में मां श्री जे॒ठो लालवाणी जो शुक्रगुज़ार आहियां ज
साहित्य जे खेतर में कंहिं न कंहिं रूप में मददागार थींदा रहिया आहिन ऐ
हिन मोगी॒ क़िस्मत जो मुहाग॒ लिखण पिणु क़बूलियो अथाऊँ.

मां इन्हिन सभिनी विद्वान मित्रनि, पाठकनि जो शुक्रगुज़ार आहियां ऐं
रहंदुसि.

क़. त. : श्री ठाकुर चावला "सिपूं", श्री नंद छुग॒ाणी ऐं सुर्ग॒वासी श्री
हरी मोटवाणीअ जो बि शुक्रगुज़ार आहियां.

- श्रीचंद दुबे "जिगरी"

سنڌس جهر مر ٻاراڻي مخزن ياد اچي ٿي اهڙيءَ طرح شيام رامر کياڻي ۽ سنڌس گُلستان مخزن (ٻاراڻي) اُن کان پوءِ شري اجيت ڪشور (پونا) هير مخزن، شري جينت ريلواڻيءَ جي سنڌو ڀارتي مخزن، شري ڪشور ڀهوجا گلابي گلڙا (اُلهاسنگر)، شري ديپچندر بيلاڻي (ايم. اي.)، شري ڀائو پريداس برهمچاري ڦلواڙي، آتم درشن مخزن ۾ رچنائون ڇپي ڪنهن نه ڪنهن نموني حوصلا افزائي ڪندا رهندا هئا ۽ آخر ۾ شري ارجن حاسد، شري واسديو موهي ۽ منهنجو چاچو شري لڇمڻ ڏُبي بحر وزن جي خيال کان ڪنهن نه ڪنهن نموني اُتساهت ڪندا رهيا آهن. خيالن ۾ پختائي وغيره.

شري حاسد صاحب ۽ موهي صاحب ته پنهنجو قيمتي وقت ڪڍي ٽپال رستي بحر وزن، چند ماترائون وغيره سيکاريندا آهن. اُنهن جي بدؤلت اڄ مان ”موڳي قسمت“ تائين پهتو آهيان.

۽ آخر ۾ مان شري جينو لالواڻي جو شڪر گذار آهيان جو ساهتيه جي کيتر ۾ ڪنهن نه ڪنهن روپ ۾ مددگار ٿيندا رهيا آهن ۽ هن موڳي قسمت جو مُهاڳه لکڻ پڻ قبوليو اٿائون.

مان اِنهن سيني ودوان مترن، پاٺڪن جو شڪر گذار آهيان ۽ رهندس.

ق. ت. : شري ناڪر چاولا ”سپون“ ۽ شري نند ڇڳاڻي ”ڪونج“ ۽ سرڳواسي شري هري موٽواڻيءَ جو به شڪر گذار آهيان.

- شريچند ڏُبي ”جگري“

पेश लफ्ज़

अदब लिखण, रचण लाइ अदबी असुल जुड़ियल आहिन. इ
साहित नसरु में हुजे या नज़म में. नज़म इलम अरूज़, छंद वि
आधारित हूंदो आहे. अलबत नईं कविता सां कुझु रिआयत क
आहे. बिना वज़न बहर शाइरी बुसी-बुसी बिना रस जे अणवं
भासंदी आहे. अरूज़ी शाइरी दिल खे छुहंदड़ ऐं रस सां भरपूर ह
आहे. संगीतमय हूंदी आहे.

सिन्ध जे अताई सूफी शाइरनि शाह, सचल, सामी वारी ज़माने
शाइरी ड्रात आहे. ख़ुदाई बख़्शीश सड्डी वई आहे. सदाहयात
किशनचंद बेवस शाइरीअ खे नओं मोड़ु ड्रिनो. न सिर्फ ऐतरो बेवस
शाइरीअ खां डॉक्टर अर्जुन शाद, सदाहयात हूंदराज दुखायल, ह
दिलगीर, प्रभु वफा ऐं ब्रिया काफी मुतासिर थिया ऐं उहे साईं किशनच
बेवस काल जे बहेतरीन ऐं अज़ीम शाइरनि तोर मक़बूलियत हासि
कई.

सिंधी शाइरीअ जो सिलसिलो विरहाङे बइद भारत जे हर शह
हर ग़ोठ जे सिन्धियुनि ताईं पहुतो ऐं सिन्धी अदब में वध में व
शाइरीअ जो सिजु उभरण लगो. हिन्द में नईं कविता सिन्धीअ में ज
वरतो. शाइरीअ जे जुदा जुदा सुन्फनि में तजुर्बा बि कया विया
नवन फार्मनि खे औज़ ड्रिनी ऐं माला माल कयो.

सौराष्ट्र में बि सिन्धी अदब काफी ओसर पाती. झूनाग़ढ़ जो ना
भारत जे उफक़ ते बर्ख शाइर लछमण दुबे जी शाइरीअ जी ख़ुश
माहोल सां काफी वग़ो. ईअं सौराष्ट्र ऐं ख़ास झूनाग़ढ़ में सिन्ध
शाइरीअ जे ड्रस में जिन शाइरनि नामाचार हासिल कयो आहे उन्हि
में लछमण दुबे जो भाइटियो श्री सिरीचंद दुबे सभिनी खां वधी

پيش لفظ

ادب لکڻ، رچڻ لاءِ ادبي اُصول جُڙيل آهن. اِهو ساهت نثر ۾ هجي يا نظم ۾. نظم علم عروض، ڇند وديا آڏارت هوندو آهي البت نئين ڪويتا سان ڪجهہ رعايت ڪيل آهي. بنا وزن بحر شاعري ٻُسي ٻُسي بِنا رسُ جي اڻوڻندڙ پاسندي آهي. عروضي شاعري دل کي ڇُهندڙ ۽ رس سان ڀرپور هوندي آهي. سنگيتميہ هوندي آهي.

سنڌ جي عطائي صوفي شاعرن شاهہ، سچل، سامي واري زماني جي شاعري ڏات آهي، خدائي بخشيش سڏي ويئي آهي. سداحيات شري ڪشنچند بيوس شاعريءَ کي نئون موڙ ڏنو. نہ صرف ايترو بيوس جي شاعريءَ کان ڊاڪٽر ارجن شاد، سداحيات هوندراج دکايل، هري دلگير، پرڀو وفا ۽ ٻيا ڪافي متاثر ٿيا ۽ اُهي سائين ڪشنچند بيوس ڪال جي بهترين ۽ عظيم شاعرن طور مقبوليت حاصل ڪئي.

سنڌي شاعريءَ جو سلسلو ورهاڱي بعد ڀارت جي هر شهر، هر ڳوٺ جي سنڌين تائين پهتو ۽ سنڌي ادب ۾ وڌ ۾ وڌ شاعريءَ جو سِجُ اُڀرڻ لڳو. هند ۾ نئين ڪويتا سنڌيءَ ۾ جنم ورتو. شاعريءَ جي جدا جدا صنفن ۾ تجربا بہ ڪيا ويا تہ نون فارمن ڪويتا کي اوڄ ڏني ۽ مالامال ڪيو.

سؤراشٽر ۾ بہ سنڌي ادب ڪافي اوسر پاتي. جهوناڳڙهہ جو نالو ڀارت جي اُفق تي بر کہ شاعر لڇمڻ ڏُبي جي شاعريءَ جي خوشبوءِ ماحول سان ڪافي وڳو. اِئين سؤراشٽر ۽ خاص جهوناڳڙهہ ۾ سنڌي شاعريءَ جي ڏس ۾ جن شاعرن ناماچار حاصل ڪيو آهي اُنهن ۾ لڇمڻ ڏُبي جو ڀائٽيو شري سريچند ڏُبي سيني کان وڌيڪ اڳرو رهيو آهي. جناب سريچند ڏُبي نثر چاهي نظم تي قلم آزمائي ڪئي آهي. سنڌي ادب کي ڪيترا ئي قيمتي معياري ڪتاب ڏنا آهن. خاص ڪري غزلن جي مجموعن

अगि॒रो रहियो आहे. जनाब शिरीचंद दुबे नसर चाहे नज़म ते क़ल
आज़माई कई आहे. सिन्धी अदब खे केतरा ई क़ीमती मैयारी कित
ड्रि॒ना आहिन. ख़ास करे ग़ज़लुनि जे मज़मुअन नसरी सिन्धी अद
हलक़नि में मुमताज़ दर्जो अता कयो आहे. हिन तेलगु भाषा जे मश
शाइर डॉक्टर एन. गोपीअ जे तेलगु कविताउनि जो मर्कज़ी साहित
अकादमीअ पारां "वक़्त खे सुम्हिण न ड्रीं॒दुसि" (हिन्दी तर्जुमे लाइ
सिन्धीअ में सुहिणो मैयारी अनुवाद पिणि कयो आहे. हिन जे पहिरि
किताब "बहादुर राजकुमार" (बा॒ल अवस्था विद्यार्थी जीवन मे
१९७२ में ड्रीं॒हं जी रोशनीअ में आयो. बइद में क़लम ज़ोर पकड़ियो
अजु ड्रीं॒हं ताईं सत सुहिणा, मैयारी किताब न सिर्फ सिन्धी साहि
जगु॒त खे ड्रि॒ना आहिन पर हुन जूं रचनाऊँ भारत भर जे मैयारी अदब
रसालनि ज़ी सूंहं बणियूं आहिन. मकानी, राष्ट्रीय, आकाशवाणी
दूरदर्शन, कवी सम्मेलननि जे मौक़े ते बुधंदड़नि खे काफी मुतासि
कयो आहे ऐं लोकप्रियता हासिल कई आहे. हाणे अदल सिरीचंद दुबे
नओं शाइरीअ जो मज़मुओ **"मोगी॒ क़िस्मत"** खणी हाज़ुर नाज़ुर
थियो आहे. अदीबन ऐं पाठकनि जे मुबारक हथनि में आहे.

"मोगी॒ क़िस्मत" ग़ज़ल मज़मुए में ५३ ग़ज़ल आहिन जेके रवायत
सां गूनागुन नवाण पिणि गडु॒ खणी आया आहिन. रवानीअ सां भरपूर
आहिन. शाइर कलापक्ष ऐं भावपक्ष ब्रि॒न्ही सां निबाहण जी भरपूर
कोशिश कई आहे. "जिगरी" अंध विश्वास जी गा॒ल्हि हिन रीत करे
थो :

"छो पत्थर ते एतबारु कयुम,
ख़ुदि लाइ पैदा आज़ार कयुम."

चवणी "वहे सो लहे" खे ग़ज़ल जे हिक बंद में हिन रीत फ़बा॒यो
आहे :

"सवाइ महेनत जे छा मिलंदो?

نثري ادب کي سنڌي ادبي حلقن ۾ ممتاز درجو عطا ڪيو آهي. هن تيلگو جي مشهور شاعر ڊاڪٽر اين. گوپيءَ جي مرڪزي ساهتيه اڪادميءَ پاران ”وقت کي سُمهڻ نه ڏيندس“ تيلگو ڪويتائن جو (هندي ترجمي تان) سنڌيءَ ۾ سُٺو معياري انواد پڻ ڪيو آهي. هن جو پهريون ڪتاب ”بهادر راجڪمار“ (ٻال اوستا وديارٿي جيون ۾) ١٩٧٢ ۾ ڏينهن جي روشنيءَ ۾ آيو. بعد ۾ قلم زور پڪڙيو ۽ اڄ ڏينهن تائين ست سُٺا، معياري ڪتاب نه صرف سنڌي ساهت جڳت کي ڏنا آهن پر هُن جون رچنائون ڀارت ڀر جي معياري ادبي رسالن جي سونهن بڻيون آهن. مڪاني، راشٽريه آڪاشواڻي، دوردرشن، ڪوي سميلنن جي جي موقعي تي هُن ٻڌندڙن کي ڪافي متاثر ڪيو آهي ۽ لوڪپريتا حاصل ڪئي آهي. هاڻي ادل سريچند ڏُٻي نئون شاعريءَ جو مجموعو ”موگي قسمت“ ڪٺي حاضر ناصر ٿيو آهي. اديبن ۽ پاٺڪن جي مُبارڪ هٿن ۾ آهي.

”موگي قسمت“ غزل مجموعي ۾ ٥٣ غزل آهن جيڪي روايت سان گوناگون نواڻ پڻ گڏ ڪٺي آيا آهن. روانيءَ سان ڀرپور آهن. شاعر ڪلاپڪش ۽ ڀاوپڪش ٻنهي سان نباهڻ جي ڀرپور ڪوشش ڪئي آهي. ”جگري“ انڌ وشواس جي ڳالهه هن ريت ڪري ٿو:

”چو پٿر تي اعتبار ڪيم،
خود لاءِ پيدا آزار ڪيم.“

چوٽي ”وهي سو لهي“ کي غزل جي هڪ بند ۾ هن ريت ڦبايو آهي.

”سواءِ محنت جي ڇا ملندو؟
جيڪي وهندا سي ئي لهندا.“

ٻالپڻ وساريندي نه وسرندي آهي. سريچند ڏُٻي ٻچپن کي ياد ڪندي چوي ٿو:

”ڪين اُهو وسرندو ٻچپن،
زندگي جيڏن سان گهاري آ.“

जेके वहंदा से ई लहंदा.''

ॿालपण विसारींदे न विसरंदी आहे. शिरीचंद दुबे बचपनं खे
कंदे चवे थो :

''कीअं उहो विसरंदो बचपन,
ज़िंदगी जेॾुनि सां घारी आ.''

उनवान सां जुड़ियल हिक बंद :

''क़िस्मत शायद मोॻी आहे,
बदहालत मूं भोॻी आहे.''

शाइर नफी नज़रिये खे इज़्हारे थो. शाइर सिन्धियत खे बि न
विसारे. उन जे महातम खे उजागर कंदो नज़र अचे थो.

''सवाइ सिन्धियत जे सिन्धियुनि जी,
चुरपुर हर का अभोॻी आहे.''

''जिगरी जी सिक में छिक जी रमज़ ॾिसो :

''तुंहिंजी मुंहिंजी सिक छिक अहिड़ी,
ज़णु चक़मक़ थी लोह में फ़ाथुस.''

अदल, सिरीचंद दुबे ''जिगरी'' जा ॿिया बि अनेक ग़ज़ल ध्य
छिकाईंदड़ आहिन पर घणो करे हरहिक ग़ज़ल में हिक लिकल तन
बि शामिल आहे ऐं इलम अरूज़ जी तक़ाज़ा खे पूरो कन था. जिगरी
जी ''मोॻी क़िस्मत'' जी सिन्धी अदब में आजियां आहे ऐं हि
वधीक इज़ाफो आहे. पाण पढ़ी ख़ुदि आमीन थियो.

मां श्री सिरीचंद दुबे जी सिहतमंद जीवन ऐं वॾी आवरजा ल
दुआगो आहियां.

- ज़ेठो लालवा

عنوان سان جُڙيل هڪ بند :

”قسمت شايد موءِ گي آهي،
بدحالت مون ڀوءِ گي آهي.“

شاعر نفي نظرئي کي اِظهاري ٿو. شاعر سنڌيت کي بہ نٿو وساري. اُن جي مهاتم کي اُجاگر ڪندو نظر اچي ٿو.

”سواءِ سنڌيت جي سنڌين جي،
چُرپُر هرڪا ايوءِ گي آهي.“

”جگري“ جي سڪ ۾ چڪ جي رمز ڏسو :

”تنهنجي منهنجي سڪ چڪ اَهڙي،
جڻ تہ چقمق ٿي لوهہ ۾ ڦاٿس.“

ادل، سريچند ڏُبي ’جگري‘ جا ٻيا بہ انيڪ غزل ڏيان ڇڪائيندڙ آهن، گهڻو ڪري هر هڪ غزل ۾ هڪ لڪل طنز بہ شامل آهي ۽ علم عروض جي تقاضا کي پورو ڪن ٿا. جگريءَ جي ”موءِ گي قسمت“ جي سنڌي ادب ۾ آجيان آهي ۽ هڪ وڏيڪ اِضافو آهي. پاڻ پڙهي خود آمين ٿيو.

مان شري سريچند ڏُبي جي صحتمند جيون ۽ وڏي آورجا لاءِ دعاگو آهيان.

- چينو لالواڻي

(१)

दीवारुनि खे ज्ञानु सुणायो,
वरी नशो कविता जो आयो.

सिंधी ज़ुाणनि कीन था तिनि खे,
शाह, श्याम खां वाक़ुफ करायो.

याद मरण दम ताईं क़ाइम,
सुहिणा तो ई जज़िबो जाग़ायो.

महिफल में जो शामिल आहियो,
मिठो सबुाझो को रागु ग़ायो.

मथो खपाइणु जीउ जलाइणु,
बहितर ई आ कविता बुधायो.

(١)

ديوارن کي گيان ٻڌايو،
وري نشو ڪويتا جو آيو.

سنڌي ڄاڻن ڪين ٿا تن کي،
شاهہ، شيام کان واقف ڪرايو.

ياد مرڻ دم تائين قائم،
سُهڻا تو ئي جذبو جاڳايو.

محفل ۾ جو شامل آهيو،
مِٺو سڀاجهو ڪو راڳ ڳايو.

مٺو ڪپائڻ جيءُ جلائڻ،
بهتر ئي آ ڪويتا ٻُڌايو.

(२)

वहिंदे गोड़ा बि गठा आहिनि,
ताउमिर ज़ुल्म बि सठा आहिनि.

दुःख भली अचनि, महेमान बणी,
मूं वटि हड़, अची लथा आहिनि.

मूं वटां चुरण ई नथा चाहिनि,
नसीब मुंहिंजा छो डठा आहिनि.

हिकु हिकु थी करे ईंदा विया,
थी विया केड़ा न कठा आहिनि.

ढेर दुःखनि जा भासनि था ज़ुणु,
"जिगरी" जी आत्म कथा आहिनि.

(٢)

وَهندي گوڏا ٻہ گَنا آهن،
تاعمر ظلم ٻہ سَڌا آهن.

ڏُکہ پلي اچن، مهمان ٻڻي،
مون وٽ هَڙّ، اچي لٿا آهن.

مون وٽان ڇُرڻ ئي نہ ٿا چاهن،
نصيب منهنجا ڇو ڏَنا آهن.

هِڪُ هڪُ تي ڪري ايندا ويا،
تي ويا ڪيڏا نہ ڪَنا آهن.

ڍير ڏُکن جا پاسَنِ ٿا جڻ،
"جگري" جي آنم ڪتا آهن.

(३)

तुंहिंजे ग़म में हीणो थी पयुसि,
गूंगो ज॒णु माठीणो थी पयुसि.

तोखे पाइणु सवलो त न हो,
वेतर बदनाम ब॒ीणो थी पयुसि.

कंहिंते विश्वासु न हो, ज॒णु,
जादू, टोणो, फ़ेणो थी पयुसि.

तहिंजी चाहति में चरियो "जिगरी"
आश्क़ु पर लाखीणो थी पयुसि.

छाला, पेरनि में पइजी विया,
ग॒ोल्हा कंदे रुलणो थी पयुसि.

(۳)

تنهنجي غم ۾ هيٺو تي پَيُس،
گونگو جڻ مانيٺو تي پَيُس.

توکي پائڻ سؤلو تہ نہ هو،
ويتر بدنام بيٺو تي پَيُس.

کنهن تي وشواس نہ هو، جڻ،
جادو، ٽوڻو، ڦيٺو تي پَيُس.

تنهنجي چاهت ۾ چريو "جگري"،
عاشق پر لاکيٺو تي پَيُس.

چالا، پيرن ۾ پئجي ويا،
ڳولها کندي رُلٺو تي پَيُس.

(४)

प्यार जानिब जो ख़ुदाई आ,
जान हुब में ई लुटाई आ.

ब॒ाझ वारा ब॒ाझ कर का तूं,
दुःख भरी थींदी जुदाई आ,

नाज़ नख़रो लिकल नाहे ज॒णु,
ब॒ार नंढे जी लुचाई आ.

जड॒हिं अचीं भांया ईअं थो,
रात चांडोकी सहाई आ.

हालतूं फ़ेरो फ़िरी बीहनि,
जो अञा हालत उहा ई आ.

(۴)

پيارُ جانب جو خُدائي آ،
جان حُب ۾ ئي لُٽائي آ.

ٻاجھ وارا ٻاجھ ڪَر ڪا تون،
ڏُک پري ٿيندي جُدائي آ.

ناز نخرو لڪل ناهي، جڻ،
ٻار ننڍي جي لُچائي آ.

جڏهن اچي ٻانيان اِئين ٿو،
رات چانڊوڪي سهائي آ.

حالتون ڦيرو ڦري ٻيهن،
جو اجا حالت اُها ئي آ.

(५)

रश्ता अहिड़ा के जुड़ी वञनि,
जड़ूं फसादनि जूं मुड़ी वञनि.

दोस्ताणा नाता निबाहिबा,
दुश्मनियूं सभु थी ॿुड़ी वञनि.

हुमलावर दुश्मन जा लश्कर,
दाणो दाणो थी खुटी वञनि.

दहिश्तगीर्न बि ॾिठा हूंदा,
सपना तिनि जा से टुटी वञनि.

आज़ाद हुजनि देश, दुनिया में,
छो न मुक्त थी सभु छुटी वञनि.

(۵)

رشتا اهڙا ڪي جُڙي وڃن،
جڙؤن فسادن جون مُڙي وڃن.

دوستاڻا ناتا نياڻبا،
دُشمنيون سڀ تِي ٻُڙي وڃن.

حُملاور دُشمن جا لشڪر،
داڙو داڙو ٿي ڪُٽي وڃن.

دهشتگيرن به ڏنا هوندا،
سپنا تن جا سي ٽُٽي وڃن.

آزاد ھُجن ديش، دُنيا ۾،
ڇو نہ مُڪت ٿي سڀ ڇُٽي وڃن.

(६)

वक़्तु तोसां घारिणो आ,
हाऊँ पंहिंजो ठारिणो आ.

सूर, सदमा सभु भुलाऐ,
ज़हर दिल मां हारणो आ.

को त बूटो ॿारणो आ,
फालतू कमु टारणो आ.

राह खां भिटकी वञे जो,
उन भुलियल खे वारणो आ.

जो ॿुडल आहे ग़ुणितीअ में,
उन ॿुडल खे तारणो आ.

शाइरी "जिगरी" करीं थो,
पंहिंजो पाण मारणो आ.

(٦)

وقت توسان گهارڻو آ،
هاڻ پنهنجو تارڻو آ.

سوُر، صدما سَڀُ ڀُلائي،
زهر دل مان هارڻو آ.

ڪو نہ ڀوُتو ڀارڻو آ،
فالتو ڪم ٽارڻو آ.

راهہ ڪان ڀٽڪي وڃي جو،
اُن ڀُليل کي وارڻو آ.

جو ٻُڏل آهي ڳِڻتيءَ ۾،
اُن ٻُڏل کي تارڻو آ.

شاعري ”جگري“ ڪرين تو،
پنهنجو پاڻُ مارڻو آ.

(७)

दिल जे तंदुनि खे वाणणो आ,
खट ते वेही थकु लाहिणो आ.

कोबि भरोसो कंहिं ते नाहे,
अजु रिश्तनि खे बि छाणणो आ.

फैसलो त को मुमकिन नाहे,
विच में तोखे बि आणणो आ.

मां समझी कीन सघियुसि तोखे,
इसरारु इहो बि ज़ाणणो आ.

ख़्याल न कर तोसां ई "जिगरी"
दुःखु सुखु गड्डिजी माणणो आ.

(٧)

دِلِ جي تَندُن کي واڍُو آ،
ڪٽ تي ويهي ٽُڪ لاهڻو آ.

ڪوبہ ڀروسو ڪنهن تي ناهي،
اڄ رشتن کي بہ ڇانڊڻو آ.

فيصلو تہ ڪو مُمڪِنُ ناهي،
وِچ ۾ توکي بہ آڻڻو آ.

مان سمجهي ڪين سگهيس توکي،
اِسرار اِهو بہ ڄاڻڻو آ.

خيال نہ ڪر توسان ٿي ”جگري“،
ڏُکہ، سُکہ گڏجي ماڻڻو آ.

(८)

हिकु भेरो दिल खे छुही वञे,
पोइ भल अची हू कुही वञे.

जानवरनि खां बदितर माण्हूं,
खाधो गाबे जो डुही वञे.

माण्हूं माण्हूअं खे थो मारे,
फुड़ो फुड़ो थो रतु चुही वञे.

चिन्ताऊँ चित में अहिड़ियूं ज़ुणु,
खाईंदी थी उड़ोही वञे.

पाणीअ बिना ही वेचारा,
सारी सुकंदी थे खुही वञे.

लाचारी पधिरी पहिरण मां,
जो फ़ाटंदी थी बुही वञे.

बुही = कंहिं कपिड़े जी सुबियल किनारी

(٨)

هِڪُ پيرو دِل کي ڇُهي وڃي،
پوءِ پَلِ اچي هوُ کُهي وڃي.

جانورن کان بدتر ماڻهو،
ڪاڏو ڳابي جو ڏُهي وڃي.

ماڻهو ماڻهوءَ کي ٿو ماري،
ڦُڙو ڦُڙو ٿو رت ڇُهي وڃي.

چنتائون چِتَ ۾ اَهڙيون چڙهي،
ڪائيندِي ٿِي اُڏوهي وڃي.

پاڻيءَ بنا هِي ويچارا،
ساري سُڪندي ٿي کُهي وڃي.

لاچاري، پڏري پهرڻ مان،
جو ڦاٽندي ٿي ٻُهي وڃي.

ٻُهي = ڪنهن ڪپڙي جي سُبيل ڪناري.

(९)

अहिड़ो तुंहिंजे मोह में फ़ाथुस,
ज़ुणु कंहिं सुहिणे ड्रोह में फ़ाथुस.

मंज़िल न मिली लंबी राह में,
ज़ुणु कोहनि जे कोह में फ़ाथुस.

दिल जो तोसां लगी वई थम,
ज़ुणु त वड्रे कंहिं ढ़ोह में फ़ाथुस.

तुंहिंजी मुंहिंजी सिक छिक अहिड़ी,
ज़ुणु त चक़मक़ थी लोह में फ़ाथुस.

हिन पिञरे जे पखीअ वांगुरु,
मां अजायो ब्रोह में फ़ाथुस.

(٩)

اھڙو تنھنجي موھہ ۾ ڦاٿس،
جڻ ڪنھن سُھڻي ڏوھہ ۾ ڦاٿس.

منزل نہ ملي لنبي راھہ ۾،
جڻ ڪوھن جي ڪوھہ ۾ ڦاٿس.

دل جو توسان لڳي وئي ٽم،
جڻ تہ وڏي ڪنھن ٻوھہ ۾ ڦاٿس.

تنھنجي منھنجي سِڪ چِڪ اھڙي،
جڻ تہ چقمق تي لوھہ ۾ ڦاٿس.

ھن پڃري جي پکيءَ وانگر،
مان اجايو ٻوَھہ ۾ ڦاٿس.

(१०)

के सियाणो के चवन ड्राहिरी,
के उधमा के चवन शाइरी.

इल्म इश्क़ि जी हासिलात में,
थी बदनामी ऐं आज़ारी.

चाहत ऐं राहत जा सुपना,
बस, हासिल थी आ बेज़ारी.

दिल लग़ी त छा जे भग़ी त छा?
बस, लाचारी आ लाचारी.

नातो तोसां अचरजु नाहे,
हुजे लिकल या हुजे ज़ाहिरी.

(١٠)

ڪي سياڻو ڪي چَوَنِ ڏاهري،
ڪي اُڏما ڪي چَوَنِ شاعري.

علم عشق جي حاصلات ۾،
ٿي بدنامي ۽ آزاري.

چاهت ۽ راحت جا سپنا،
بس حاصل ٿي آ بيزاري.

دل لڳي تہ ڇا جي پڳي تہ ڇا؟
بس، لاچاري آ لاچاري.

ناتو توسان اڇرج ناهي،
ڳجهي لڪل يا ڳجهي ظاهري.

(११)

हालु ख़ुदि बे हालु थी वियो,
ज़िंदगीअ में ख़ालु थी वियो.

तो ईअं चयो पल में ईंदुसि,
ड्रिसंदे हिकु साल थी वियो.

कीन सवलो मौत ईंदो,
मौत ख़ुदि ई काल थी वियो.

रोज़ काव्य पाठु थींदो,
ज॒णु त ब॒ाइतालु थी वियो.

साल विछड़ी पोइ गड्रिजणु,
प्यारु माला मालु थी वियो.

(١١)

حال خود بيحال ٿي ويو،
زندگيءَ ۾ خال ٿي ويو.

تو اِئين ڇيو پَل ۾ ايندس،
ڏسندي هڪ سال ٿي ويو.

ڪين سؤلو مؤت ايندو،
مؤت خود ئي ڪال ٿي ويو.

روز ڪاوڙ پاڻ ٿيندو،
جڻ ته ٻائيتال ٿي ويو.

سال وڇڙي پوءِ گڏجڻ،
پيار مالامال ٿي ويو.

(१२)

पूज़ारी मंदिर जो दलालु थींदो,
रोज़ धमाकनि में को हलालु थींदो.

हालत फ़ेरो खाई सुधरी वेंदी,
मुमकिनि आ अहिड़ो को कमालु थींदो.

माण्हूं हिन हालत में माण्हूं बणजे,
चमत्कारु अहिड़ो बेमिसालु थींदो.

पर हीअं ओचितो तुंहिंजो हलियो वञण,
बेवस वेचारी दिल खे मलालु थींदो.

दिल जे सौदे में पक ई पक "जिगरी",
माला मालु या त पाय मालु थींदो.

(١٢)

پوڄاري مندر جو دلال ٿيندو،
روز ٺاڪن ۾ ڪو حلالُ ٿيندو.

حالت ڦيرو ڪائي سُڌري ويندي،
ممڪن آ اَهڙو ڪو ڪمال ٿيندو.

ماڻهون هن حالت ۾ ماڻهون بڻجي،
چمتڪار اَهڙو بي مثال ٿيندو.

پر هيئن- اوچتو تنهنجو هليو وڃڻ،
بيوس ويچاري دل کي ملالُ ٿيندو.

دل جي سؤدي ۾ پڪ ئي پڪ **"جگري"**،
مالامال يا ته پايه مال ٿيندو.

(१३)

कीन वठजे घर्ज़ में को फाइदो,
नाहे मिलणो क़र्ज़ में क़ो फाइदो.

ही इश्क़ि जो तीरु हो ड्राढो तिखो,
शल, पए हिन मर्ज़ में को फाइदो.

जो अघामे ई न पो उन जाइ तां,
नाहे हलणो अर्ज़ में को फाइदो.

नाहिक़ु हक़ु घुरे औलादु थी,
पालजे छो फर्ज़ में को फाइदो.

जो मथो खाए खपाए रागु थो,
बे सुरे उन तर्ज़ में को फाइदो.

(۱۳)

کين ونجي غرض ۾ کو فائدو،
نالو ملڻ قرض ۾ کو فائدو.

هيِ عشق جو تير هو ڏاڍو تِکو،
شل پئي هن مرض ۾ کو فائدو.

جو اگهامي ئي نہ پو اُن جاءِ تان،
ناهہ ملڻو عرض ۾ کو فائدو.

ناحق خق ڳُهري اؤلاد تي،
پالي چو فرض ۾ کو فائدو.

جو مٿو کائي کپائي رابہ ڌو،
بي سُري اُن طرز ۾ کو فائدو.

(१४)

दर्दनिहाणी भरियल हीअ दिल,
सूरन में आ ज़ुरियल हीअ दिल.

सवाइ दुखनि जे हित छा मिलंदो?
शल, मुड़ी वञे वरियल हीअ दिल.

हाल ज़माने जा डि॒सी करे,
ग॒णितयूं खाधल ग॒रियल हीअ दिल.

सवली पाती, सवली ज़ाती,
"जिगरी" तुंहिंजी ठरियल हीअ दिल.

सुभाउ तुंहिंजो सरल सब॒ाझो,
कुझु कुझु तंहिं ड॒े चुरियल हीअ दिल.

(۱۴)

دردن هاڻي پريل هيءَ دِلِ،
سوُرن ۾ آ ڇريل هيءَ دِلِ.

سواءِ ڏُکن جي هِتِ ڇا ملندو؟
شل مُڙي وڃي وريل هيءَ دِلِ.

حال زماني جا ڏسي ڪري،
ڳڻتيون ڪاڏل ڳريل هيءَ دِلِ.

سؤلي پاتي سؤليءَ ڇاتي،
”جگري“ تنهنجي ٺريل هيءَ دِلِ.

سُياءُ تنهنجو سرل سڀاجهو،
ڪجهہ ڪجهہ تو ڏي ڇُريل هيءَ دِلِ.

(१५)

ज़िबान ते हिक ई वाणी आ,
कीन ग॒ाल्हि ब॒ी का ज॒ाणी आ.

बस, तूं ई तूं मुख में आहीं,
तुंहिंजी मुंहिंजी आखाणी आ.

मूं गारी थम खिलंदे खिलंदे,
गडि॒जी ज़िंदगी ख़ूब माणी आ.

मन ते क़ाबू मुश्किल आहे,
तोसां दिल जी त रहाणी आ.

माणा कंदे चयो मञियाईं,
"जिगरी" दिल जी सा राणी आ.

शइरनि में दिल जी ग॒ाल्हि चवण,
फितिरत बि असुल याराणी आ.

(١٥)

زبان تي هڪ ئي واڻِي آ،
ڪين ڳالهہ ٻِي ڪا چاڙِي آ.

بس، تون ئي تون مُکہ ۾ آهين،
تنهنجي منهنجي آکاڻي آ.

مون ڳاري تم ڪِلندي ڪِلندي،
گڏجي زندگِي خوب ماڻِي آ.

من تي قابو مُشڪل آهي،
توسان دِلِ جي نہ رهاڻِي آ.

ماڻا ڪندي ڇيو مڇيائين،
"جگري" دل جي سا راڻِي آ.

شعرن ۾ دل جي ڳالهہ چوڻ،
فطرت بہ اصل ياراڻِي آ.

(१६)

राज़ी थींदो होरियां होरियां,
माल्हा तुंहिंजी सोरियां सोरियां.

प्यार में सच्चाई जित आहे,
सिरु सच तां मां घोरियां घोरियां.

विशाल हिरदो आहे उन जो,
उन सां ई हाल ओरियां ओरियां.

वेचारी दिल लग॒ी पोइ भग॒ी,
दिल खे वेठो कोरियां कोरियां.

इश्क़ बणायो निकमो मूंखे,
पियो थो भितर भोरियां भोरियां.

शइर बि मूं को रचिया न आहिन,
फक़त वज़न थो तोरियां तोरियां.

क़लम वसीले काग़ज़ ते अची,
लीका कारा ड॒ोरियां ड॒ोरियां.

(١٦)

راضي ٿيندو هوريان هوريان،
مالها تنهنجي سوريان سوريان.

پيار ۾ سچائي جِت آهي،
سِرُ سَچ تان مان گهوريان گهوريان.

ويچاري دل لڳي پوءِ پڳي،
دل کي ويٺو كوريان كوريان.

عشق بڻايو نِڪمو مونکي،
پيو ٿو پٿر پوريان پوريان.

شعر به مون کو رچيا نه آهن،
فقط وزن ٿو توريان توريان.

قلم وسيلي كاغذ تي اچي،
ليكا كارا ڏوريان ڏوريان.

(१७)

केडी तुंहिंजी बेरुखी हुई,
सलो न उभिरियो धरती सुकी हुई.

मुश्किल पंहिंजो मिलणु थो लगे,
आशा निराश थी चुकी हुई.

चोरनि वांगुरु चोरीअ मिलणु,
जो आदत डाढी बुखी हुई.

प्यार में ईअं थींदो हूंदो,
डाढी नाज़ुक दिल दुःखी हुई.

लोक हयाजे डप खां पोइ बि,
लिकी ख़बर तोखे मुकी हुई.

नाज़ुक दिल जे ग़ोठ में "जिगरी",
मुखयाणी दिल जी मुखी हुई.

(١٧)

كيڏي تنهنجي بي رُخي هئي،
سَلو نہ اُپريو ڌرتي سُڪي هئي.

مشڪل پنهنجو مِلڻ ٿو لڳي،
آشا نراش ٿي ڇُڪي هئي.

چورن وانگر چوريءَ ملڻ،
جو عادت ڏاڍي ٻُڪي هئي.

پيار ۾ اِئين ٿيندو هوندو،
ڏاڍي نازڪ دل دُکي هئي.

لوڪ حيا جي ڊپ کان پوءِ بہ،
لِڪي خبر توکي مُکي هئي.

نازڪ دل جي ڳوٽ ۾ ”جگري“،
مُکياڻي دل جي مُکي هئي.

(१८)

कमाईअ मां घरु बणायो आ,
शेवा करे पाण वणायो आ.

रहिबर ऐं साथी विछड़ी विया,
वण वांगुरु पाण छणायो आ.

हथ सां पाले वड्डो कयो, उन,
फर्ज़न्द हिसाबु गुणायो आ.

पुठि में हणंदड़ु ज़ातल हूंदो,
पंहिंजनि ई तड्डो खणायो आ.

बिना इजाज़त हाण न मिलंदुसि,
ब्राहिर बोर्ड जो लग़ायो आ!

(١٨)

کمائيءَ مان گهر ٺاهيو آ،
شيوا ڪري پاڻ وڏايو آ.

رهبر ۽ ساٿي وڇڙي ويا،
وڻ وانگر پاڻ ڇڏايو آ.

هَٿ سان پالي وڏو ڪيو، اُن،
فرزند حساب ڳڻايو آ.

پُٽ ۾ هٺندڙ چاتل هوندو،
پنهنجن ئي تڏو ڪٽايو آ.

بنا اِجازت هاڻ نہ ملندس،
ٻاهر بورڊ جو لڳايو آ!

(१९)

भूइं असां पंहिंजी छड्डे ड्रिनी,
सिन्धियुनि हड़ई हड़ लड्डे ड्रिनी.

महोबत मिठी माखीअ जहिड़ी,
तो त ज़हर पुड़ी गड्डे ड्रिनी.

हररोज़ ज़हिर जा ढुक पीअण खां,
जीवत अध में ई छड्डे ड्रिनी.

थकजी टुटजी हारायो पर,
हौसले ज़री हिक वड्डी ड्रिनी.

सिक जो सिकायल आहे "जिगरी",
सिक हर कंहिं खे हिन जड्डे ड्रिनी.

(١٩)

ڀونءِ اسان پنهنجي ڇٽي ڏني،
سنڌين هڙئي هڙ لڏي ڏني.

محبت مٿي ماکيءَ جهڙي،
تو تہ زهر پڙي گهڏي ڏني.

هر روز زهر جا ڍُڪ پيئڻ کان،
جيوت اڌ ۾ ئي ڇڏي ڏني.

ٽڪجي - ٽُٽُجي هارايو پر،
حوصلي ذري هڪ وڏي ڏني.

سِڪ جو سِڪايل آهي "**جگري**"،
سِڪ هرڪنهن کي هن جڏي ڏني.

(२०)

सुख खां दुःखु थो वधीक पाइजे,
दिल कंहिं सां पो छो लग॒ाइजे.

बे सुरो हुजे पंहिंजो ग॒ाइण,
छो महिफल खे वञी फ़िटाइजे.

रे गुनाह कंहिं खे सताइण,
छो वेठो कंहिं खां पड॒ाइजे.

पंहिंजा ई हुजनि जो कुलछणा,
पो वेठो छा खूं पड॒ाइजे.

हररोज़ नई थो ग़ज़ल बुधाऐ,
"जिगरीअ" मां जिंदु कीअं छड॒ाइजे.

(٢٠)

سُکھ کان ڏُکھ تو وڌيڪ پائجي،
دل کنهن سان پو چو لڳائجي.

بي سُرو هجي پنهنجو ڳائڻ،
چو محفل کي وچي ڦِٽائجي.

ري گُناھ کنهن کي ستائڻ،
چو وينو کنهن کان پِٽائجي.

پنهنجا ئي هُجن جو ڪُلهڙا،
پو وينو ڇا ڪِوِن پڏائجي.

هرروز نئين تو غزل ٻُڌائي،
”جگريءَ“ مان جِندُ ڪيئن ڇڏائجي.

(२१)

दर्द जो दिल में अड़ो आ,
वेकरो दिल खो खड़ो आ.

सूर सभु वेंदा समाइजी,
जो उते हिन जो तड़ो आ.

दोस्त अहिड़ो कीन हो को,
ग़ोठ वारनि जो फ़ड़ो आ.

ड़िसु ज़माने जा ज़ुल्म ही,
मोर खां माण्हु ई जड़ो आ.

केरु नंढो केरु वड़ो आ,
पक ई "जिगरी" जो लड़ो आ.

(٢١)

دردِ جو دِلِ ۾ اڏو آ،
ويڪرو دِلِ جو ڪڏو آ.

سور سَڀُ ويندا سمائجي،
جو اُتي هِنَ جو تڏو آ.

دوست اَهڙو ڪير هو ڪو،
ڳوٺ وارن جو ڦڏو آ.

ڏس زماني جا ظُلمَ هِي،
مورَ ڪان ماڙهو جڏو آ.

ڪير ننڍو ڪير وڏو آ،
پڪ ٿي ”جگريءَ“ جو لڏو آ.

(२२)

छो पत्थर ते ऐतबारु कयो,
ख़ुदि लाइ पैदा आज़ार कयो.

हीला हलायम कीन मञियो,
जीवन हेकलो ई पसार कयो.

ब्रिनि पत्थरनि जे विच में पीसजी,
क़बर में सुते इन्तज़ारु कयो.

हुकुम त दिल जो ई मञणो हो,
छो दिमाग़ सां तकरारु कयो.

“जिगरी” तोसां दिल त लग॒ाऐ,
ख़ुदि खां ख़ुदि खे बेज़ार कयो.

(٢٢)

چو پٽر تي اعتبار ڪيو،
خود لاءِ پيدا آزار ڪيو.

حيلا هلايم ڪين مچيو،
جيون هيڪلو ئي پسار ڪيو.

ٻن پٽرن جي وچ ۾ پيسجي،
قبر ۾ سُتي اِنتظار ڪيو،

حُڪم تہ دلِ جو ئي مٺو هو،
چو دماغ سان تڪرار ڪيو.

”جگري“ توسان دل تہ لڳائي،
خود ڪان خود کي بيزار ڪيو.

(२३)

ख़्वाब केड्डा थो लहां मां,
पर न कंहिं सां थो ठहां मां.

ॿार पंहिंजा घर समूरो,
पहर अठ ई थो वहां मां.

मौत खां अगुमें ई मरंदुसि,
रोज़ डप में थो डहां मां.

रात दुःख जी बुख में काटे,
पीड़ा केड्डी थो सहां मां.

हिन दुनिया जूं रीत रस्मूं,
हसरतुनि खां थो टहां मां.

(٢٣)

خُواب ڪيڏا ٿو لهان مان،
پر نہ ڪنهن سان ٿو نهان مان.

ٻار پنهنجا گهر سمورو،
پهر اٿ ئي ٿو وهان مان.

مؤت کان اڳ ئي مرندس،
روز ڊپ ۾ ٿو ڊهان مان.

رات ڏُک جي ٻُڪ ۾ ڪاٽي،
پيڙا ڪيڏي ٿو سهان مان.

هن دُنيا جون ريت رسمون،
حسرتن کان ٿو ڏهان مان.

(२४)

बंदगीअ में बंदो थी पियुसि,
आश्क़ीअ में अंधो थी पियुसि.

रण पट जे रुञ में चौधारी,
थधिड़ो हिकड़ो छंडो थी पियुसि.

हरफतूं करण जी कोशिश में,
ख़ुदि ई पंहिंजो फ़ंदो थी पियुसि.

तेज़ हसरतुनि जे डोड़ में,
थाबो खाई मंढो थी पियुसि.

तोसां रिश्तो टोड़ियो जोड़ियो,
पर विच में हिकु संधो थी पियुसि.

(٢٤)

بندگيءَ ۾ بندو ٿي پيس،
عاشقيءَ ۾ انڌو ٿي پيس.

رَڻ پَٽ جي رُڃ ۾ چوڌاري،
ڏڏڙو هڪڙو ڇنڊو ٿي پيس.

حرفتون ڪرڻ جي ڪوشش ۾،
خود ئي پنهنجو ڦندو ٿي پيس.

تيز حسرتن جي ٻوڙن ۾،
ڏاڍو ڪائي منڊو ٿي پيس.

توسان رشتو ٽوڙيو جوڙيو،
پر وچ ۾ هڪ سندو ٿي پيس.

(२५)

लठि खणंदे सभु रिश्ता डहंदा,
ब्रेरनि सां गडु पन बि त छणंदा.

प्यार जो बुखियो आहे माण्हू,
सूर भला छो कंहिं खे वणंदा.

तन, मन, दिल जी शांतीअ लाइ,
गोड़ शोर खां पासो कंदा.

ब्रिए जन्म में सुख पाइण लाइ,
न हिन जन्म में न हुन जा रहंदा.

सवाइ महेनत जे छा मिलंदो?
जेके वहंदा से ई लहंदा.

(٢٥)

لَتِ ڪٽنديٍ سَڀُ رشتا ڊهندا،
ٻيرن سان گڏ پن ٻہ تہ ڇڻندا.

پيار جو ٻُڪيو آهي ماڻهو،
سوُر پلا ڇو ڪنهن کي وڻندا.

تن، من، دل جي شانتيءَ لاءِ،
گوڙ شور کان پاسو ڪندا.

ٻئي جنم ۾ سُک پائڻ لاءِ،
نہ هِنَ جنم ۾ تہ ڪُن جا رهندا.

سواءِ محنت جي ڇا ملندو؟
جيڪي وهندا سي ئي لهندا.

(२६)

हिक याद बची तड़फ़ण लइ आ,
जीअणु बि फक़त मरण लइ आ.

बाहि ब॒ारी हथनि सां आ,
उमिर बची सा बि सड़ण लइ आ.

मंज़िल पाइण नामुमकिनि हो,
राह कठन वापस वरण लइ आ.

झरिणे में सुहिणीअ जो वहिंजणु,
साबुण पाणीअ में ग॒रण लइ आ.

बुड॒ो बुड॒ो थी वियो "जिगरी" पर,
सा ख़बर न थस प्यारु तरण लइ आ.

(٢٦)

هڪ ياد ٻچي تڙڦڻ لءِ آ،
جيئڻ ٻه فقط مرڻ لءِ آ.

باهه ٻاري هٿن سان آ،
عمر ٻچي سا ٻه سڙڻ لءِ آ.

منزل پائڻ ناممڪن هو،
راهه ڪٿن واپس ورڻ لءِ آ.

جهرڻي ۾ سُهڻيءَ جو وهنجڻ،
صابڻ پاڻيءَ ۾ ڳرڻ لءِ آ.

ٻُڏو ٻُڏو ٿي ويو ''**جگري**'' پر،
سا خبر نه ٿس پيار ترڻ لءِ آ.

(२७)

माज़ी तोसां जोड़े वेठुसि,
पंहिंजनि खां मुंहुं मोड़े वेठुसि.

तुंहिंजी चाहत में चरियो थी,
पंहिंजो ॿेड़ो ॿोड़े वेठुसि.

डोड़ी डोड़ी थकजी आख़िर,
रण में गोॾा खोड़े वेठुसि.

लगु लागापा पंहिंजनि सां ई,
हड़ई हड़ मां टोड़े वेठुसि.

ही रिश्तो बेख़ुदीअ में मां,
नाहक़ु तोसां जोड़े वेठुसि.

(٢٧)

ماضي توسان جوڙي وينس،
پنهنجن کان منهن موڙي وينس.

تنهنجي چاهت ۾ چريو ٿي،
پنهنجو ٻيڙو ٻوڙي وينس.

ڊوڙي ڊوڙي ٿڪجي آخر،
رڻ ۾ گوڏا کوڙي وينس.

لڱ لاڳاپا پنهنجن سان ئي،
هڙئي هڙ مان ٽوڙي وينس.

هيءِ رشتو بيخوديءَ ۾ مان،
ناحق توسان جوڙي وينس.

(२८)

यादि तुंहिंजी विसारे छड्रियां,
ख़ुदि बि ख़ुदि खे थो मारे छड्रियां.

मोट खाइणु डुखियो थो लगे,
ओतियल जामु हारे छड्रियां.

प्यारु ई ज़िंदगी आ त पो,
छो न नफरत खे टारे छड्रियां.

राह आहे अणांगी त पो,
छो संई वाट वारे छड्रियां.

साथ तुंहिंजे सां अंदर मतल,
बाहि जो मचु बि ठारे छड्रियां.

प्यारु ई प्यारु कर यार सां,
बर्फ चप ते ई ग़ारे छड्रियां.

(٢٨)

ياد تنهنجي وساري ڇڏيان،
خود بہ خود کي تو ماري ڇڏيان.

موت کائڻ ڏُکيو تو لڳي،
اوتيل جام هاري ڇڏيان.

پيار ئي زندگي آ تہ پو،
ڇو نہ نفرت کي ٺاري ڇڏيان.

راهہ آهي اڻانگي تہ پو،
ڇو سنئين وات واري ڇڏيان.

ساٿ تُنهنجي سان اندر مٿل،
باهہ جو مچ بہ ٺاري ڇڏيان.

پيار ئي پيار کر يار سان،
برف ڇپ تي ئي ڳاري ڇڏيان.

(२९)

मां तुंहिंजी छो का गिला करियां,
नफरत जा छो सिलसिला करियां.

प्यास बुझाइण लाइ तरसु थोरो,
थधिड़ा पाणीअ जा दला करियां.

ठापर थी आ मस ई मस पो,
हथरादू छो ज़िलज़िला करियां.

इनामनि इकरामनि पोयां,
मां ख़्याल छो गिरगिला करियां.

दुश्मन खे टोटा चबाइण लाइ,
बुलंद इरादा छो ढिला करियां.

(٢٩)

مان ٽُنهنجي ڇو ڪا گِلا ڪريان،
نفرت جا ڇو سِلسِلا ڪريان.

پياس بُجهائڻ لاءِ ترس ٿورو،
ٿڌڙا پاڻيءَ جا دلا ڪريان.

ٺاپر ٿي آ مس ٿي مس پو،
هٿرادو ڇو زِلزِلا ڪريان.

اِنعامن، اِڪرامن پويان،
مان خيال ڇو گِرگِلا ڪريان.

دُشمن کي ٽوٽا ڇباٽڻ لاءِ،
بُلند اِرادا ڇو ڍِلا ڪريان.

(३०)

ब॒ड़ी काग़ज़ जी तारी आ,
तड॒हिं खां तोसां यारी आ.

रांदियूं रूंदियूं ऐं ठेंग टुपा,
सिलसिलो अञा उहो जारी आ.

कीन उहो विसरंदो बचपन,
ज़िंदगी जेडु॒नि सां घारी आ.

हाते में पहिंजो लुडु॒ण कुडु॒ण,
याद निमु जे वण जी टारी आ.

ब॒ोझहल दिल तां बारु थियो हल्को,
"**जिगरी**" दिल तां दिल हारी आ.

(٣٠)

ٻيڙي ڪاغذ جي تاري آ،
تڏهن ڪان توسان ياري آ.

رانديون رونديون ۽ نينگر ٽُپا،
سِلسِلو اڃا اُهو جاري آ.

ڪين اُهو وِسرندو ٻچپن،
زندگي جيڏن سان گهاري آ.

حاطي ۾ پنهنجو لُڏڻ ڪُڏڻ،
ياد نِمُ جي وڻ جي تاري آ.

بوجهل دل تان بار ٿيو هلڪو،
"جگري" دل تان دل هاري آ.

(३१)

वणंदड़ प्यारो किको आहे,
भिति जे पोयां जो लिको आहे.

नंढिड़ो शैतानु बराबर आहे,
सोनो मुंहिंजो त सिको आहे.

मिठड़ी ज़िबान ब॒ाते जी आ,
बाक़ी हर ब॒ोलु फ़िको आहे.

कृष्न जो ई रूप लग॒ो थो,
मुंहिंजो वेसाहु चिटो आहे.

गुल गुलशन जा बेहद सुहिणा,
नंढिड़े में मोहु ब॒िटो आहे.

(٣١)

وڻندڙ پيارو ڪِڪو آهي،
پِتِ جي پويان جو لِڪو آهي.

ننڊڙو شيطان برابر آهي،
سونو منهنجو تہ سِڪو آهي.

مٺڙي زبان ٻاتِي جي آ،
باقي هر ٻول ڦِڪو آهي.

ڪِرشن جو ئي روپ لڳي ٿو،
منهنجو ويساهہ ڇِٽو آهي.

گُل گُلشن جا بيحد سُهڻا،
ننڊڙي ۾ موهہ ٻِٽو آهي.

(३२)

ड्रिसी हालतूं हौसलो ई टुटे थो,
निसूरो सग्रो पुटु हिसाबी घुटे थो.

मुला, क़ाज़ी, पंडित, ध्यानी, ज्ञानी,
वठी ओट मज़िहब जी हरको लुटे थो.

बेड्रोही अब्रोझनि मथां ज़ुल्म थींदा,
सियाणो सियाणप सां निकरी छुटे थो.

रुग्रो थो नसीबनि- ऐं कर्मनि ते भाड़े,
सो वेठो मथो, मुंहुं ऐं छाती कुटे थो.

उते खोटि ई खोटि रहंदी सदाईं,
बुरी नियत वारो हमेश्ह खुटे थो.

(٣٢)

ڏِسي حالتون حوصلو ئي ٽُٽي ٿو،
نِسورو سڳو پُٽ حسابي ڳُھٽي ٿو.

مُلا، قاضي، پنڊت، ڌياني گياني،
وٺي اوٽ مذھب جي ھرڪو لُٽي ٿو.

بيڏوھي ابوجھن مٿان ظلمِ ٿيندا،
سياڻو سياٽپ سان نڪري ڇُٽي ٿو.

رُڳو ٿو نصيبن ۽ ڪرمن تي ياڙي،
سو وينو مٿو، منھن ۽ ڇاتي ڪُٽي ٿو.

اُتي ڪوٽ ئي ڪوٽ رھندي سدائين،
بُري نيت وارو ھميشھ ڪُٽي ٿو.

(३३)

नाणे पुठियां अंधो आहे,
भला ही कहिड़ो धंधो आहे.

धनु पाइण जी इच्छा जनूनी,
निति को थींदो फड़ो आहे.

कूड़नि, कपटनि, करतूतनि सां,
बेईमानी बि कंदो आहे.

चंदो ऐं चीरो ड्रियणो न पवे,
सोचे सोचे सुसंदो आहे.

सिन्धी ब्रोली कहिड़े कम जी?
ख़्यालु सो हीणो गंदो आहे.

(٣٣)

ناٽي پُٺيان انڌو آهي،
پلا هي کهڙو ڏنڏو آهي.

ڏن پائڻ جي اِڇا جنوُني،
نِيت کو تيندو ڦندو آهي.

ڪوڙن، ڪپٽن، ڪرتوتن سان،
بي‌ايماني بہ ڪندو آهي.

چندو ۽ چيڙو ڏيٺو نہ پوي،
سوچي سوچي سسندو آهي.

سنڌي ٻولِي کهڙي ڪم جي؟
خيال سو هيٺو گندو آهي.

(३४)

क़िस्मत शायद मोग॒ी आहे,
बदहालत मूं भोग॒ी आहे.

हीउ भरोसे लाइक़ु नाहे,
सो दिमाग़ जो रोग॒ी आहे.

हडु ग़िरकाऐ क़ोम जो खाए,
क़ोम जो वडो ठोग॒ी आहे.

माल्हाऊँ, जप तिलक लग॒ाए,
ज़ुणु त वडो को जोग॒ी आहे.

सवाइ सिन्धियत जे सिन्धियुनि जी,
हरका चुरपुर अभोग॒ी आहे.

(٣٤)

قسمت شايد موڳي آهي،
بدحالت مون پيو.ڳي آهي.

هيءُ پروسي لائق ناهي،
سو دماغ جو روڳي آهي.

هڙ ڳرڪائي قوم جو ڪائي،
قوم جو وڏو نوڳي آهي.

مالهائون، جَپِ-تِلڪ لڳائي،
چڙ تہ وڏو ڪو جوڳي آهي.

سواءِ سنڌيت جي سنڌين جي،
هرڪا ڄُرپُر اپوڳي آهي.

(३५)

न इहा हरकत कर ॿाराणी,
याद पुराणी कर याराणी.

याद अचे थी गीत ॿुधण सां,
तुंहिंजी कोइल जहिड़ी वाणी.

प्यारु, रुसण, परचण इंतज़ारु,
मिठड़ी चुबि, चुबि दिल थी माणे.

घर जा दुश्मन बणजी पवंदा,
हाणे त कबी हिक हेकाणी.

खेड़ी तोखां हाराईंदुसि,
दिल जी रांदि में ॼाणी वाणी.

(٣٥)

نہ اِها حرکت ڪر ٻاراڻي،
ياد پُراڻي ڪر ٻاراڻي.

ياد اچي ٿي گيت ٻُڌڻ سان،
تنهنجي ڪوئل جهڙي واڻي.

پيار، رُسڻ، پرچڻ اِنتظار،
منڙي چُپ، چُپ دل ٿي ماڻي.

گهر جا دُشمن ٻڌجي پوندا،
هاڻي تہ ڪبي هڪ هيڪاڻي.

ڪيڏي توکان هارائيندس،
دل جي راند ۾ جاڻي واڻي.

(३६)

अलाजे रात या वसंदो ड्रींहं जो,
भरोसो नाहे मौसम जे मींहं जो.

ग़ुरी आ बेवफाई ज़णु प्यार में,
लगो छातीअ में चंबो शींहं जो.

मुश्किलातूं, धिका, थाब्रा, मसइला,
बची हलु, कीन ब्रियो हलु आ पींहं जो.

अलाऐ हालतूं पहुचाइनि किथे,
सिकायल थी "जिगरी" नींहं जो.

रुग़ो हठु, ज़िदु, निभाइण मां फाइदो?
न थींदो हलु को तुंहिंजे हर कीअं जो.

(٣٦)

الاجي رات يا وسندو ڏينهن جو،
ڀروسو ناهي مؤسم جي مينهن جو.

ٻري آ بي وفائي جڻ پيار ۾،
لڳو ڇاتيءَ ۾ چنبو شينهن جو.

مشڪلاتون، ڏکا، ڏاڍا، مسئلا،
بچي هَلُ، ڪين ٻيو حل آ پينهن جو.

الائي - حالتون پَهُچائن ڪِٿي،
سِڪايل ڏي ”جذَري“ نينهن جو.

رُڳو هٺ، ضد، نڀائڻ مان فائدو؟
نہ ڏيندو حل ڪو تنهنجي هر ڪيئن جو.

(३७)

अंदर ब॒ाहिर सफाई आहे,
भारत हलचल मचाई आहे.

दुनिया जे दिलयुनि ते राज़ु कबो,
फक़त असां वटि सचाई आहे.

अमन जो झंडो सदा झूलंदो,
शान्ती पाली निपाई आहे.

पाड़े वारनि सां भाउ वांगुरु,
रीत सदाई निभाई आहे.

भाईचारो क़ाइम रहंदो,
सिक, सादाई, वफाई आहे.

देश में न थींदी गड़ब॒ड़ का,
लठि अहिंसा जी हलाई आहे.

(٣٧)

اندر ٻاهر صفائي آهي،
ڀارت هلچل مچائي آهي.

دُنيا جي دلين تي راڄ ڪبو،
فقط اسان وٽ سچائي آهي.

امن جو جهنڊو سدا جهولندو،
شانتي پالي نڀائي آهي.

پاڙي وارن سان ڀاءُ وانگر،
ريت سدائين نڀائي آهي.

ڀائي چارو قائم رهندو،
سک، سادائي، وفائي آهي.

ديش ۾ نه ٿيندي گڙٻڙ ڪا،
لٽ اَهنسا جي هلائي آهي.

(३८)

चरियो थी पयुसि तुंहिंजी चाहत में,
वक़्त खुटी वियो इबादत में.

तुंहिंजी ''हा'' जो इंतज़ारु हो,
देर लग़ाई तो इजाज़त में.

सभु कुझु तो लाइ लुटायो हो,
खुटी वेई हड़ सख़ावत में.

प्यारु ज़ातो, न जंहिं पातो, से,
छा ज़ाणनि दिल जी राहत में.

ज़मार पूरी थियण ते आहे,
''जिगरी'' पातो छा शहादत में.

(٣٨)

چريو ٿي پيس تنهنجي چاهت ۾،
وقت ڪُٽي ويو عبادت ۾.

تنهنجي ''ها'' جو اِنتظار هو،
دير لڳائي تو اِجازت ۾.

سَڀُ ڪُجھ تو لاءِ لُٽايو هو،
ڪٽي ويئي هڙ سخاوت ۾.

پيار ڄاتو، نہ جنهن پاتو، سي،
ڇا ڄاڻن دل جي راحت ۾.

چمار پوري ٿيڻ تي آهي،
''جگري'' پاتو ڇا شهادت ۾.

(३९)

सुंहं विधो मोहे खिन पल में,
छो मां फ़ाथुसि तुंहिंजे छल में.

हितां बचण नामुमकनि आहे,
बुड़ंदडु फ़थिकंदो आहे जल में.

पाड़े वारनि जी प्यास बुझी,
अजु आयो आ पाणी नल में.

लोभी लालच जे वस वेंदो,
नेता बणजण विरोधी दल में.

मूं वटि नाहे सवाइ ग़म जे,
हडीयुनि जो पिञरो बचियो आहे खल में.

(٣٩)

سونهن وِڏو موهي ڪِنَ پل ۾،
ڇو مان ڦاٿس تنهنجي ڇل ۾.

هِتان بچڻ ناممڪن آهي،
ٻُڏندڙ ڦٿڪندو آهي جل ۾.

پاڙي وارن جي پياس ٻُجهي،
اَڄ آيو آ پاڻي نل ۾.

لوڀي لالچ جي وس ويندو،
نيتا بڻجڻ وروڌي دل ۾.

مون وٽ ناهي سواءِ غم جي،
هڏين جو پڃرو بچيو آهي ڪل ۾.

(४०)

धिकारींदे टरी वेंदुसि,
जुदाईअ में ॿुरी वेंदुसि.
अणांगी वाट वरती थम,
हणी थाफोड़ा तरी वेंदुसि.
अधूरी प्यास मिटजंदी,
वरी वापस मरी वेंदुसि.
ॼुरी ॼुर जे ज़माने खां,
मिली तोसां ठरी वेंदुसि.
जुदा थी वाट आहे पर,
उतां खां मां वरी ईंदुसि.
बर्फ बणिजी ॼमी वेठुसि,
बणी गंगा ॻरी वेंदुसि.
भले तूं ज़हरु ॾे पर मां,
खणी अमृत ज़री वेंदुसि.
चुकी पी थोरड़ी "जिगरी",
मतां समझीं खरी वेंदुसि.

(۴۰)

ڏڪاريندي ٿري ويندس،
جدائيءَ ۾ ٻري ويندس.
اٽانگي وات ورتي ٿم،
هٽي ٿاڦوڙا ٿري ويندس.
اڌوري پياس مِٽجندي،
وري واپس مري ويندس.
ڇري ڇر جي زماني کان،
ملي توسان ٺري ويندس.
جُدا ٿي وات آهي پر،
اُتان کان مان وري ايندس.
برف ٻٽجي ڄمي وينس،
ٻٽي گنگا ڳري ويندس.
پلي تون زهر ڏي پر مان،
ڪٽي امرت ڌري ويندس.
ڇُڪي پي ٿورڙي "جگري"،
متان سمجهين ڪري ويندس.

(४१)

टार ते फ़लु हिकु लचे शल,
आबरू वण जी बचे शल.

बुख विघे बे हाल आहिन,
अजु बि घर मानी पचे शल.

ऐतरी छो आ उदासी?
प्यार जो रिश्तो मचे शल.

मोरु बारिश में अचे अजु,
पंख फ़हिलाए नचे शल.

दूर थी वेंदी उदासी,
प्यार जी मौसम अचे शल.

(۴۱)

ٿار تي ڦل ھِڪُ لڇي شل،
آبرو وڻ جي بچي شل.

ٻُڪر وگهي بي حال آھن،
اڄ بہ گھر ماني پچي شل.

ايتري ڇو آ اُداسي،
پيار جو رشتو مچي شل.

مور ٻارش ۾ اچي اڄ،
پنکہ ڦهلائي نچي شل.

دور ٿي ويندي اُداسي،
پيار جي مؤسم اچي شل.

(४२)

न को इज़्हारु थी सघियुसि,
न उन सां प्यारु थी सघियुसि.

पिराई थम दुश्मनी ड्रिसु,
न कंहिंजो यारु थी सघियुसि.

न कंहिं खां कुझु ड्रिनो वरतो,
न को दिलदारु थी सघियुसि.

ज़माने जा धिका थाब्रा,
न ख़ुददार थी सघियुसि.

अंगल आऊँ करियां तोसां,
न अहिड़ो ब्रारु थी सघियुसि.

(۴۲)

نہ کو اِظهار ٿي سگهيس،
نہ اُن سان پيار ٿي سگهيس.

پرائي ٿم دُشمني ڏِسُ،
نہ ڪنهنجو يار ٿي سگهيس.

نہ ڪنهن کان ڪُجهہ ڏنو ورتو،
نہ کو دِلدار ٿي سگهيس.

زماني جا ڏڪا ٿاپا،
نہ خوددار ٿي سگهيس.

انگل آئون ڪريان توسان،
نہ آهڙو پار ٿي سگهيس.

(४३)

प्यार में नाहिकु हुलजी वेंदुसि,
अन्न दाणे जियां सुरिजी वेंदुसि.

दिल दिमाग़ ते छांयल आहीं,
कीअं मां तोखे भुलजी वेंदुसि.

कूड़ीअ ख़ुशामदख़ोरीअ में,
ज़ाणां थो. पक फुरिजी वेंदुसि.

रद्दीअ जे साहमीअ में मां,
गड्डु ई गड्डु तुरिजी वेंदुसि.

ज़िंदगीअ में तोखां सवाइ,
जी न सघंदुसि पर घुटिजी वेंदुसि.

प्यार में लुतफ आ पीड़ा जो,
पाइण लाइ ख़ुदि लुटजी वेंदुसि.

(٤٣)

پيار ۾ ناحق ھُلجي ويندس،
اَن داڻي جيان سُرجي ويندس.

دل دماغ تي ڇانيل آهين،
ڪيئن مان توکي پُلجي ويندس.

ڪوڙيءَ خوشامدخوريءَ ۾،
ڇاڻان ٿو پڪ ڦُرجي ويندس.

رديءَ جي ساهميءَ ۾ مان،
ڳڏ ئي ڳڏجي ٽُرجي ويندس.

زندگيءَ ۾ توکان سواءِ،
جيِ نہ سگهندس پر گُهٽجي ويندس.

پيار ۾ لُطف آ پيڙا جو،
پاڻ لاءِ خود لُٽجي ويندس.

(४४)

सुंहं ते ढिरिकी पवे थो,
वाट में छिरकी पवे थो.

छेर जो छमकणि बुधे थो,
साज़ ते हिरखी पवे थो.

पेरु गप में लालचीअ जो,
चिकण में तिरकी पवे थो.

ॿार जी दॿ सां हथनि में ई,
फूकणो फ़िसकी पवे थो.

हाण बुज़र्ग पर उमिर खां,
पंध में सहिकी पवे थो.

(٤٤)

سونهن تي ڏرڪي پوي ٿو،
واٽ ۾ ڇرڪي پوي ٿو.

ڇپر جو ڇمڪڻ ٻُڌي ٿو،
ساز تي هرڪي پوي ٿو.

پير گپ ۾ لالچيءَ جو،
چڪڻ ۾ ترڪي پوي ٿو.

ٻار جي دٻ سان هٿن ۾ ئي،
ڦوڪڻو ڦسڪي پوي ٿو.

هاڻ بزرگ پر عمر کان،
پنڌ ۾ سهڪي پوي ٿو.

(४५)

फुरियल ज़माने फुरियो आहे,
ज़ख़्म बि ड्राढो कुरियो आहे.

सचु त विकाणो सस्ते अघ में,
ठगु जे पुड़ में तुरियो आहे.

नौद बि बीठो आ आकड़ में,
कीन जाइ तां चुरियो आहे.

पंहिंजी चाहत-दिल जी दिल में,
हिकु हिकु सुपनो भुरियो आहे.

छो थो मुंहुं फ़ेराईं मूंखां,
कीन उधारो घुरियो आहे.

(۴۵)

ڦريل زماني ڦُريو آهي،
زخم ٻہ ڏاڍو ڪُريو آهي.

سچ تہ وڪاڻو سستي اگهہ ۾،
نيڪَہ جي پُڙ ۾ تُريو آهي.

نؤد ٻہ بيٺو آ آڪڙ ۾،
ڪين جاءِ تان چُريو آهي.

پنهنجي چاهت دل جي دل ۾،
هِڪُ سپنو پُريو آهي.

ڇو تو منهن ڦيرائين مون کان،
ڪين اُڏارو گُهريو آهي.

(४६)

फुड़ो फुड़ो थी ग॒री सघां थो,
पाठु प्यार जो पढ़ही सघां थो.

मंज़िल पाइण सवलो आहे,
डू॒ंगर डा॒रे चढ़ही सघां थो.

पाणी थी या बर्फ़ थी रहां,
वरसी पवां या ग॒ढ़ही सघां थो.

कशमकश त दिल दिमाग़ में आहे,
पंहिंजो पाण सां लड़ी सघां थो.

हरदम ग॒ोल्हा जारी रखंदुसि,
ठरी पवां या सड़ी सघां थो.

(۴٦)

ڦڙو ڦڙو ٿي ڳري سگهان ٿو،
پاڻ پيار جو پڙهي سگهان ٿو.

منزل پائڻ سؤلو آهي،
ڏونگر ڏاري چڙهي سگهان ٿو.

پاڻي ٿي يا برف ٿي رهان،
ورسي پوان يا ڳري سگهان ٿو.

ڪشمڪش تہ دل دماغ ۾ آهي،
پنهنجو پاڻ سان لڙي سگهان ٿو.

هردم ڳولها جاري رکندس،
تري پوان يا سڙي سگهان ٿو.

(४३)

प्यार में नाहिकु हुलजी वेंदुसि,
अन्न दाणे जियां सुरिजी वेंदुसि.

दिल दिमाग़ ते छांयल आहीं,
कीअं मां तोखे भुलजी वेंदुसि.

कूड़ीअ ख़ुशामदख़ोरीअ में,
ज़ाणां थो पक फुरिजी वेंदुसि.

रद्दीअ जे साहमीअ में मां,
गडु ई गडु तुरिजी वेंदुसि.

ज़िंदगीअ में तोखां सवाइ,
जी न सघंदुसि पर घुटिजी वेंदुसि.

प्यार में लुतफ आ पीड़ा जो,
पाइण लाइ ख़ुदि लुटजी वेंदुसि.

(٤٧)

جڏهن کان ھُن جي قبر نهي آ،
تڏهن کان ھُن جي خبر نهي آ.

لس ئي لس آ دُنيا ساري،
تڏهن تہ زير زبر نهي آ.

نقشي قابل هٿن جي آ،
سونارن کان سکر ۾ نهي آ.

لکي ڇپي تو کري اِشارا،
پر ”جگري“ جي نظر نهي آ.

ساڙ پڇ، حسد کن تا ماڻهو،
لڳي تو تڏهن کان پڇر نهي آ.

بلکل نہ گهبراءِ ماڻ بہ ملندو،
سنمان لاءِ پکر نهي آ.

(४४)

सुंहं ते ढिरिकी पवे थो,
वाट में छिरकी पवे थो.

छेर जो छमकणि बुधे थो,
साज़ ते हिरखी पवे थो.

पेरु गप में लालचीअ जो,
चिकण में तिरकी पवे थो.

ॿार जी दॿ सां हथनि में ई,
फूकणो फ़िसकी पवे थो.

हाण बुज़र्ग पर उमिर खां,
पंध में सहिकी पवे थो.

(۴۴)

سونهن تي ڊرڪي پوي ٿو،
واٽ ۾ چرڪي پوي ٿو.

ڇير جو ڇمڪڻ ٻُڌي ٿو،
ساز تي ھرڪي پوي ٿو.

پير ڳپ ۾ لالچيءَ جو،
ڇڪڻ ۾ ترڪي پوي ٿو.

ٻار جي دٻ سان ھٿن ۾ ئي،
ڦوڪڻو ڦسڪي پوي ٿو.

ھاڻ بزرگہ پر عمر کان،
پنڌ ۾ سھڪي پوي ٿو.

(४५)

फुरियल ज़माने फुरियो आहे,
ज़ख़्म बि ड्राढो कुरियो आहे.

सचु त विकाणो सस्ते अघ में,
ठग् जे पुड़ में तुरियो आहे.

नौद बि बीठो आ आकड़ में,
कीन जाइ तां चुरियो आहे.

पंहिंजी चाहत-दिल जी दिल में,
हिकु हिकु सुपनो भुरियो आहे.

छो थो मुंहुं फ़ेराईं मूंखां,
कीन उधारो घुरियो आहे.

(٤٥)

ڦريل زماني ڦُريو آهي،
زخم به ڏاڍو ڪُريو آهي.

سچ ته وڪاڻو سستي اگهه ۾،
نڳه جي پُڙ ۾ تُريو آهي.

نؤد به بيٺو آ آڪڙ ۾،
ڪين جاءِ تان چُريو آهي.

پنهنجي چاهت دل جي دل ۾،
هڪُ هِڪُ سپنو ڀُريو آهي.

ڇو ٿو منهن ڦيرائين مون کان،
ڪين اُڏارو گُهريو آهي.

(४६)

फुड़ो फुड़ो थी ग़ुरी सघां थो,
पाठु प्यार जो पढ़ही सघां थो.

मंज़िल पाइण सवलो आहे,
डूंगर डारे चढ़ही सघां थो.

पाणी थी या बर्फ थी रहां,
वरसी पवां या ग़ुढ़ही सघां थो.

कशमकश त दिल दिमाग़ में आहे,
पंहिंजो पाण सां लड़ी सघां थो.

हरदम ग़ोल्हा जारी रखंदुसि,
ठरी पवां या सड़ी सघां थो.

(۴٦)

ٿڙو ٿڙو ٿي ٻرف سگهان ٿو،
پاڻ پيار جو پڙهي سگهان ٿو.

منزل پاڻ سؤلو آهي،
ڏونگر ڏاري چڙهي سگهان ٿو.

پاڻي ٿي يا برف ٿي رهان،
ورسي پوان يا ٻرف سگهان ٿو.

ڪشمڪش تہ دل دماغ ۾ آهي،
پنهنجو پاڻ سان لڙي سگهان ٿو.

هردم ٻولها جاري رکندس،
تري پوان يا سڙي سگهان ٿو.

(४७)

जड़हिं खां हुन जी क़बर ठही आ,
तड़हिं खां हुन जी ख़बर ठही आ.

लस ई लस आ दुनिया सारी,
तड़हिं त ज़ेर सखर ठही आ.

नक़्शी क़ाबिल हथनि जी आ,
सोनारनि खां सुगम में ठही आ.

लिकी छिपी थो करे इशारा,
पक "जिगरी" जी नज़र ठही आ.

साड़, पचु, हसद कन था माण्हू,
लग्रे थो तड़हिं खां पचर ठही आ.

बिल्कुल न घब्रिराइ मानु बि मिलंदो,
सनमान लाइ पखर ठही आ.

(۴٧)

جڏهن ڪان ھُن جي قبر نهي آ،
تڏهن ڪان ھُن جي خبر نهي آ.

لس ئي لس آ دُنيا ساري،
تڏهن تہ زير زبر نهي آ.

نقشي قابل هٿن جي آ،
سونارن ڪان سڪر ۾ نهي آ.

لڪي ڇپي تو ڪري اِشارا،
پڪ "جڳري" جي نظر نهي آ.

ساڙ پڇ، حسد ڪن ٿا ماڻهو،
لڳي تو تڏهن ڪان پڇر نهي آ.

بلڪل نہ گهبراءِ ماڻ بہ ملندو،
سنمان لاءِ پڪر نهي آ.

(४८)

तुंहिंजी मिठड़ी याद भुलायां,
असुल में अहिड़ो त मां नाहियां.

माठ त कोरे खाई वेंदी,
अकेलो वेठो पूर पचायां.

रुसण ऐं पाण मुरादो परचण,
नाहक़ु छो वेठो हुल मचायां.

दर्दीला मिठड़ा रागु ग़ायां थो,
जीवन खे भरपूर माणियां.

हर कंहिं खे ड्रांव पंहिंजो-पंहिंजो,
मां छो वेठो रिश्ता छाणियां.

تنهنجي منڙي ياد ڀُلايان،
اصل ۾ اَهڙو نہ مان ناهيان.

ماڻ نہ ڪوري ڪائي ويندي،
اڪيلو ويٺو پوُر پچايان.

رُسڻ ۽ پاڻ مُرادو پرچڻ،
ناحق ڇو ويٺو هُل مچايان.

درديلا منڙا راڳ ڳايون،
جيون کي ڀرپور ماڻيان.

هرڪنهن کي ڏانوَ پنهنجو پنهنجو،
مان ڇو ويٺو رشتا چاڙيان.

(४९)

कूड़ो आहे वाइदो तुंहिंजो,
दोखो ड्रियण जो इरादो तुंहिंजो.

परखण लाइ नज़र खपे सालम,
ख़ुदा वठंदो जाइज़ो तुंहिंजो.

थाफ़ोड़ा थो हणीं अजाया,
कहिड़ो आहे फाइदो तुंहिंजो.

नाह अमन, ईमान मुल्क में,
कहिड़ो आहे क़ाइदो तुंहिंजो.

कीन असुल लिकंदो कंहिं खां राज़ु,
खुलंदो पाण मुरादो तुंहिंजो.

परदो खज़ंदो पधरो थींदे,
"जिगरी" हो बद इरादो तुंहिंजो.

(۴۹)

کوڙو آهي واعدو تنهنجو،
دوکو ڏيڻ جو اِرادو تنهنجو.

پرکڻ لاءِ نظر کپي سالم،
خدا وڻندو جائزو تنهنجو.

ڦاڦوڙا ڦو هٽين اجايا،
کهڙو آهي فائدو تنهنجو.

ناهه امن، ايمان مُلڪ ۾،
کهڙو آهي قاعدو تنهنجو.

ڪين اصل لڪندو ڪنهن کان راز،
کُلندو پاڻ مُرادو تنهنجو.

پردو ڪڇندو، پڙرو ٿيندي،
”جگري“ هو بد اِرادو تنهنجو.

(५०)

कंहिं खे मुफ्त जो फ़ब्रियो आहे,
हर कंहिं पाण खे ठग्रियो आहे.

हरफत का कीन लिकी सघंदी,
परदो जो मथे खज़्रियो आहे.

ककरु बि ड्राढो कंजूस थी पियो,
फक़त मिखर करे गजियो आहे.

वक़्त खां हाराइणु, जीतणु,
को कंहिं खां किथे खटियो आहे.

जो ड्रेई सघे, उन खां घुरिजे,
हुन वटि की कीन बचियो आहे.

(٥٠)

کنهن کي مُفت جو ڦٻيو آهي،
هرکنهن پاڻ کي ڏٻيو آهي.

حرفت کا کين لِکي سگهندي،
پردو جو مٿي کڄيو آهي.

کَکرُ بہ ڏاڍو کنجوُس ٿي پيو،
فقط مِکر کري گجيو آهي.

وقت کان هارائڻ، جيتڻ،
کو کنهن کان کٿي کٽيو آهي.

جو ڏئي سگهي، اُن کان گُهرجي،
هُن وٽ کي کين بچيو آهي.

(५१)

कड्डहिं त मूं ते ऐतबारु कर,
दिल मञेई त मूं सां प्यारु कर.

गुस्सो करीं थो, रुसी वञीं थो,
पर दिल खां त असुल न धार कर.

मूं तुंहिंजो हर अंगल मञियो,
मूंखे पंहिंजो तूं त यारु कर.

घब्रिराइण जी नाह ज़रूरत,
पको पेचु, प्यार जो ज़ार कर.

दिल मञेई थी त भलो आहे,
वरना भल सिरु वढि वारु कर.

(٥١)

ڪڏهن تہ مون تي اعتبار ڪر،
دل مڃئي تہ مون سان پيار ڪر.

غصو ڪرين ٿو، رُسي وڃين ٿو،
پر دل کان تہ اصل نہ ڌار ڪر.

مون تنهنجو هر انگل مڃيو،
مونکي پنهنجو تون تہ يار ڪر.

-گهٻرائڻ جي ناهہ ضرورت،
پڪو پيچ، پيار جو چار ڪر.

دل مڃئي ٿي تہ ڀلو آهي،
ورنا ڀل سروڊِ وارُ ڪر.

(५२)

तूं ऐं मां बस, ब्रियो छा घुरिजे,
महोबत में बस, ईअं ई हलजे.

ख़ुशहाल ज़िंदगी गुजारिजे,
छो वेठो ख़ुदि बि ख़ुदि खे घुटिजे.

अशराफत ते आड़ुर न खणो,
थोरो शराफत पासे चुरजे.

उन खां घुरिजे जो, ड्रेई न पुजे,
मिस्कीन खे भला छो फुरिजे?

यारु होड्ड ते बीठो आहे,
हू न मुड़े त, पाण मुड़िजे.

(۵۲)

تون ۾ مان بس، پيو ڇا گُھرجي،
محبت ۾ بس، اِئين ئي هلجي.

خوشحال زندگي گذارجي،
ڇو وينو خود به خود کي گُهٽجي.

اَشرافت تي آڱر نه کڻو،
ٿورو شرافت پاسي ڇُرجي.

اُن کان گُهرجي جو، ڏئي نه پُڇي،
مِسڪين کي پلا ڇو ڦُرجي؟

يار هوڏ تي بيٺو آهي،
هو نه مُڙي ته، پاڻ مُڙجي.

(५३)

मां तुंहिंजियूं रमज़ूं थो ज़ाणां,
पाण ई ख़बर पवंदइ वक़्त पुज़ाणां.

जो आहे थियणो सो थी रहंदो,
केड्डा थो करीं ड्रिसु पुछाणा.

सहंदुसि नाज़ ऐं नख़रा तुंहिंजा,
भल मौज, मस्ती करे वठु माणा.

बराबर दुनिया सज़ी पंहिंजी आ,
मां फक़त तोखे थो सुञाणां.

महोबत ख़रीद करे न सघंदे,
केड्डा बि खणी ख़र्चु कर नाणा.

(۵۳)

مان تنهنجيون رمزون ٿو ڄاڻان،
پاڻ ئي خبر پوندءِ وقت پڇاڻا.

جو آهي ڏيٺو سو ڏِي رهندو،
ڪيڏا تو ڪرين ڏس پُڇاڻا.

سهندس ناز ۽ نخرا تنهنجا،
پل موڄ، مستي ڪري وڻ ماڻا.

برابر دُنيا سڄي پنهنجي آ،
مان فقط توکي ٿو سڃاڻان.

محبت خريد ڪري نہ سگهندي،
ڪيڏا بہ ڪٽي خرچ ڪر ناڻا.

शाइर जी वाक़फ़ियत

सजो नालो : **सिरीचंद हूंदराज दुबे**

जनम तारीख़ : **13-10-1955**

जन्म स्थान : सिंध, ख़ैरपुर रियासत ग्रोठ मेंघो फक़ीरशर (वडुइनि जो

साहित्यक इशाइतूं :

(1) बहादुर राजकुमार (ब्राल नावल ऐं नंढियूं कहाणियूं) 1972

(2) प्यार जो पैग़ाम (नावल) 1978

(3) दोस्त हुजनि त अहिड़ा... (चइन साथीयुनि जो गड्डियल मजमुओ) 19

(4) खारो अमृत (ग़ज़ल संग्रह ऐं दोहा) 2004
(गुजरात सिंधी साहित्य अकादमीअ तरफां पहिरियों इनाम हासुल)

(5) आली काठी (ग़ज़ल संग्रह) 2011

(6) अलाए छा थींदो... (ग़ज़ल संग्रह) 2013
(गुजरात सिंधी साहित्य अकादमीअ तरफां टियों इनाम हासुल)

ऐं हाणे : **"मोग़ी क़िस्मत"** (ग़ज़ल संग्रह)

गुजरात सिंधी साहित्य अकादमी, एन.सी.पी.एस.एल., मर्कज़ी साहित्य अकाद वग़ैरह तरफां केतरनि ई मुशाइरनि, सेमीनारनि, वर्कशाप वग़ैरह प्रोग्रामनि कन्वीनर तोर मुक़रर थियल.

आकाशवाणी, दूरदर्शन, आंल इंडिया रेडियो तां मुशाइरनि में हिस्सो वरितल

मश्ग़ूलियूं :

घर घर में सिंधी साहित्य जो फ़हिलाउ करणु, नवां-नवां साहित्यकार तैय करणु ऐं उन्हनि खे प्रोत्साहित करणु.

شاعر جي واقفيت

سچو نالو : **سريچند هوندراج ڏُبي**

جنم تاريخ : 13-10-1955

جنم اِستان : سنڌ، خيرپور رياست، ڳوٺ مينگهو فقير شر (وڏڙن جو)

ساهتيڪ اِشاعتون :

(1) بهادر راجڪمار (ٻال ناول ۽ ننڍيون ڪهاڻيون) 1972

(2) پيار جو پيغام (ناول) 1978

(3) دوست هجن تہ اَهڙا... (چئن ساٿين جو گڏيل مجموعو) 1983

(4) ڪارو امرت (غزل سنگرهہ ۽ دوها) 2004
(گجرات سنڌي ساهتيہ اڪادمي ۽ طرفان پهريون اِنعام حاصل)

(5) آلي ڪاني (غزل سنگرهہ) 2011

(6) الائي ڇا ٿيندو... (غزل سنگرهہ) 2013
(گجرات سنڌي ساهتيہ اڪادمي ۽ طرفان ٻيون اِنعام حاصل)

۽ هاڻي : **''موڳي قسمت''** (غزل سنگرهہ).

گجرات سنڌي ساهتيہ اڪادمي، اين. سي. پي. ايس. ايل.، مرڪزي ساهتيہ اڪادمي وغيره طرفان ڪيترن ئي مشاعرن، سيمينارن، ورڪشاپ وغيره پروگرامن جو ڪنوينر طور مقرر ٿيل.

آڪاشواڻي، دوردرشن، آل اِنڊيا ريڊيو تان مشاعرن ۾ حصو ورتل.

مشغوليون :

گهر گهر ۾ سنڌي ساهتيہ جو ڦهلاءُ ڪرڻ، نوان نوان ساهتيڪار تيار ڪرڻ ۽ اُنهن کي پروتساهت ڪرڻ.

मोगी क़िस्मत

(ग़ज़ल संग्रह)

श्रीचंद दुबे 'जिगरी'

Ahuja Graphic Service - 7817888191-8780671345